

GIDA İŞLETMELERİNİN ETİKETLEMEDEKİ SORUMLULUKLARI

Gıda maddelerinin etiketleri, tüketicilere satın alacakları gıdaların seçiminde ihtiyaç duydukları bilgileri verirler. Diğer yandan, tüketicilere sunduğu; son tüketim tarihi, alerjen bilgisi, depolama koşulları gibi bilgilerle tüketici sağlığının ve gıda güvenliğinin korunmasına yardımcı olurlar. Gıdanın tüketiminden kaynaklanabilecek sağlık risklerini minimuma indirirler. Bu amaçla gıdaların etiketlerinde yer alması zorunlu olan bilgiler belirlenmiştir. Bu bilgilerin etikette ne şekilde yer alacağı da yasal kurallara tabidir. Bu düzenlemelerle, gerekli bilgilerin, etikette tüketicileri yanıltılmadan doğru biçimde verilmesi amaçlanmıştır.

Gıda maddelerinin etiketleri sadece zorunlu bilgiler içermezler. Aynı zamanda ürünü üreten veya satan firmaların tüketicilere aktarmak istedikleri bilgileri de içerirler. Bu bilgiler, etikette bulunması zorunlu bilgiler kapsamında veya isteğe bağlı bilgiler olabilirler. Her durumda; gıda maddelerinin içerdikleri etiketler ve verilen bilgiler, etiketleme kurallarına uygun olmalıdır.

Etiketler hangi biçimde olursa olsun, tüketicilerin yanıltılmasına araç olmamalıdır ve doğru bilgiye ulaşılmasını engellememelidir. Gıdaların etiketlenmesine yönelik olarak düzenlenmiş olan tüm kurallar, gıda reklamlarının ve tanıtımlarının yapıldığı; radyo televizyon reklamları, broşürler, ilanlar, internet sayfaları, kapıdan satış gibi alanları da kapsamaktadır.

GIDA HAKKINDA BİLGİLENDİRMEYE İLİŞKİN GENEL GEREKLİLİKLER VE GIDA İŞLETMELERİNİN SORUMLULUKLARI

Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme Ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği gereğince, son tüketici veya toplu tüketim yerlerine yönelik tüm gıdalarda Yönetmeliğin gerektirdiği bilgiler yer alır.

DOĞRU BİLGİLENDİRMEYE İLİŞKİN KURALLAR

- ✓ Gıda hakkında bilgilendirme, özellikle;
 - Gıdanın başta doğası, kimliği, özellikleri, bileşimi, miktarı, dayanıklılığı, menşe ülkesi, imalat veya üretim metodu olmak üzere başlıca nitelikleri açısından,
 - Gıdanın sahip olmadığı etkilere veya özelliklere atıfta bulunarak,
 - Tüm benzer gıdalar aynı niteliklere sahip olduğu halde, belli bir gıdanın özel niteliklere sahip olduğunu ileri sürerek ve özellikle belirli bileşenler ve/veya besin öğelerinin varlığını veya yokluğunu özel olarak vurgulayarak,

Gıdanın bileşiminde doğal olarak bulunan bir öğe veya gıdada normal olarak kullanılan bir bileşen farklı bir öğe veya farklı bir bileşen ile ikame edildiği halde, görünüş, tanımlama veya resimli gösterimler vasıtasıyla söz konusu gıdada o öğenin veya o bileşenin varlığını ima ederek, yanıltıcı biçimde olamaz.

- ✓ Gıda hakkında bilgilendirmenin doğru, açık ve tüketici için kolay anlaşılır olması sağlanır.
- ✓ Özel beslenme amaçlı gıdalar ile ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, gıdanın bir hastalığı önleme, tedavi etme veya iyileştirme özelliğine sahip olduğuna dair bilgilendirme yapılamaz, bu tür özelliklere atıfta bulunulamaz.
- ✓ Yukarıda yer alan hükümler; gıdanın reklâmı ile gıdanın tanıtımı; özellikle de şekli, görünüşü veya ambalajı, kullanılan ambalaj malzemesi, düzenlendiği biçim ve sergilenme şekli için de uygulanır.

SORUMLULUKLAR

- Gıda hakkında bilgilendirmeden, gıdayı kendi adı veya ticari unvanı altında piyasaya arz eden gıda işletmecisi, ithal edilen gıda hakkında bilgilendirmeden ise ithalatçı sorumludur.
- Gıda hakkında bilgilendirmeden sorumlu olan gıda işletmecisi, yürürlükte olan gıda hakkında bilgilendirme mevzuatının gerektirdiği bilgilerin hazır bulunmasını ve doğruluğunu sağlar.
- Gıda hakkında bilgilendirmeye müdahale etmeyen gıda işletmecileri, sahip oldukları bilgiler çerçevesinde, yürürlükte olan gıda hakkında bilgilendirme mevzuatına uygun olmayan gıdaları tedarik etmezler.
- Gıda işletmecileri, kendi kontrolleri altında yürütülen faaliyetler kapsamında, son tüketiciyi yanıltacak veya tüketicinin korunma düzeyini ve bilinçli seçim yapma şansını azaltacak şekilde

gıdaya eşlik eden bilgilerde değişiklik yapamaz. Gıda işletmecileri, gıdaya eşlik eden bilgilerde yaptıkları her değişiklikten sorumludur.

- Gıda işletmecileri kendi kontrolleri altında yürütülen faaliyetler kapsamında, gıda hakkında bilgilendirme mevzuatına ve faaliyetleri ile ilgili yasal düzenlemelere uyum sağlar ve bu gerekliliklerin yerine getirildiğini doğrular.
- Gıda işletmecileri, kendi kontrolleri altında yürütülen faaliyetler kapsamında, son tüketiciye yönelik olan veya toplu tüketim yerlerine arz edilecek olan hazır ambalajlı olmayan gıdalar ile ilgili olarak, gerektiğinde gıda hakkında zorunlu bilgilendirmenin son tüketiciye sunulmasını sağlamak amacıyla gıdayı alan gıda işletmecisine aktarılması gereken bilgileri sağlar.
- Gıda işletmecileri, kendi kontrolleri altında yürütülen faaliyetler kapsamında;
 - a. Son tüketiciye yönelik olan, ancak toplu tüketim yerleri haricinde son tüketiciye satılmadan önceki bir aşamada piyasaya arz edilen,
 - b. Toplu tüketim yerlerine yönelik olan ve hazırlama, işleme, parçalama, bölme veya doğrama işlemleri için toplu tüketim yerlerine arz edilen,

hazır ambalajlı gıdalarla ilgili olarak Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliğinin "Gıda Hakkında Zorunlu Bilgilendirmenin İçeriği ve Bildirimi" başlıklı bölümünde belirtilen bilgilerin gıdanın ambalajının üzerinde veya bu ambalaja yapıştırılmış bir etiket üzerinde veya ticari belgelerin gıdaya eşlik etmesi veya teslimattan önce veya teslimat sırasında gönderildiği garanti edilebildiğinde gıda ile ilgili ticari belgelerin üzerinde bulunmasını sağlar.

- Gıda işletmecileri, Yönetmeliğin 9. maddesinin (zorunlu bilgiler) fıkrasının (a), (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen; *Gıdanın adı, Tavsiye edilen tüketim tarihi veya son tüketim tarihi, Özel muhafaza ve/veya kullanım koşulları, Gıdayı kendi adı veya ticari unvanı altında piyasaya arz eden gıda işletmecisinin adı veya ticari unvanı ve adresi* gibi bilgilerin, hazır ambalajlı gıdaların piyasaya arz edildiği dış ambalaj üzerinde de yer almasını sağlar. Bu bilgiler hazır ambalajlı gıdanın ambalajı veya etiketi üzerinde bulunuyorsa ve dış ambalajdan açık bir şekilde ve kolayca görülebiliyorsa, bilgilerin dış ambalajda tekrar belirtilmesine gerek yoktur.
- Son tüketiciye veya toplu tüketim yerlerine yönelik olmayan bir gıdayı diğer gıda işletmecilerine arz eden gıda işletmecileri, bu işletmecilere, yeterli bilginin sağlandığını garanti ederler.

FASON ÜRETİMDE SORUMLULUK

5996 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3/1. maddesinin 26. Bendinde; "gıda işletmecisi" kar amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından gıdanın üretimi, işlenmesi ve dağıtımının herhangi bir aşamasında kontrolü altında yürütülen faaliyetlerin, mevzuat hükümlerine uygunluğundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmış, aynı fıkranın 72. bendinde "üretim, işleme ve dağıtım aşamaları" ise, ithalat ve birincil üretim dahil, ürünün üretim, işleme, depolama, nakliye, nihai tüketiciye satışı veya arzını içeren herhangi bir aşama" şeklinde tanımlanmıştır.

5996 sayılı Kanun'un "Gıda ve yem ile ilgili yaptırımlar " başlıklı 40. maddesi ile "Hijyen ve resmi kontrollerle ilgili yaptırımlar" başlıklı 41. maddesi hükümlerinin uygulanmasında hem fason üretim yapan firmaların hem de fason üretim yaptıran firmaların, üretim, işleme ve dağıtım aşamaları içerisinde yer alan üretim, işleme, depolama, nakliye, nihai tüketiciye satış veya arz yönünden kendilerini ilgilendiren ve kendi sorumlulukları altında olan aşamalarda "gıda işletmecisi" olarak sorumlu olduğu belirtilmektedir.

Numune sonucunun Türk Gıda Kodeksine aykırılık teşkil etmesi durumunda, üretim ve piyasaya arz faaliyetlerinin ayrı fiiller olması hususu da göz önüne alınarak, mevzuata uygun olmayan gıdayı üretmesi nedeniyle üretici işletmeye ve mevzuata uygun olmayan gıdayı piyasaya arz etmesi nedeniyle gıdayı kendi adı veya ticari unvanı altında piyasaya arz eden işletmeye, 5996 sayılı Kanunun 40/1. maddesi (d) bendi gereği idari yaptırım uygulanmaktadır.

Taklit/tağşiş yapıldığının tespiti durumunda ise; taklit/tağşiş yapılmış ürünü üreten işletmeye 5996 sayılı Kanunun 40/1. maddesi (l) bendi gereği, mevzuata uygun olmayan gıdayı piyasaya arz etme kabahati nedeniyle ürünü kendi adı veya ticari unvanı altında piyasaya arz eden işletmeye de 5996 sayılı Kanunun 40/1. maddesi (d) bendi gereği idari yaptırım uygulanmaktadır.